

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-08-20

Diarienummer 0646/24

Handläggare

Nina Wallgren

Telefon: 031-368 34 72

E-post: nina.wallgren@kultur.goteborg.se

Yttrande över motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om inrättande av kulturarvsstöd

Förslag till beslut

I kulturnämnden

1. Kulturnämnden avstyrker motionen av Rasmus Ragnarsson (SD) om att utreda inrättande av ett kulturarvsstöd.
2. Kulturnämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har översänt till kulturnämnden att yttra sig över en motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att utreda inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd. I motionen lyfts att organisationer inom kulturarvsområdet, som inte nödvändigtvis är publika, har begränsade möjligheter att få resurser jämfört med andra konstformer.

Kulturnämndens uppdrag och arbete bidrar till att värna och utveckla kulturmiljö- och kulturarvsområdet på olika sätt i staden samt till att skapa attraktiva livsmiljöer för invånare. Kulturnämndens stödgivning till det fria kulturlivet och uppdrag kring kulturmiljö- och kulturarvsområdet regleras i kulturnämndens reglemente.

Organisationer som gestaltar det immateriella kulturarvet konstnärligt och publikt kan idag söka och bli beviljade kulturstöd. Enligt kulturnämndens reglemente och riktlinjer för kulturstöd medges inte stöd för naturarvsprojekt eller för att bevara lokaler, stöden riktar sig till publik verksamhet. Organisationer utan publik verksamhet kan söka stöd från flera bidragsgivande förvaltningar inom staden. Det finns även offentliga stödgivare på statlig och regional nivå inom kulturarvsområdet och sammantaget bedöms det utgöra en tillräcklig infrastruktur för stödgivning inom området. Kulturnämnden har ett högt söktryck i samtliga stödformer och bedömer inte att det finns utrymme inom befintlig kulturstödsbudget att inrätta ett särskilt kulturarvsstöd.

Kulturförvaltningens kulturmiljöenhet har i uppdrag att bevara och utveckla kulturhistoriska värden för en hållbar framtid och bidrar med kunskap inom området. Bevarande av kulturmiljöer och byggnadsvård kräver en specialistkompetens och bedöms framför allt omhändertas av andra aktörer - offentliga och privata - än av fria kulturutövare och ideellt drivna kulturarvsorganisationer.

Förvaltningen bedömer inte att området bäst förvaltas genom ett särskilt kulturarvsstöd på kommunal nivå. Förvaltningen föreslår därför kulturnämnden att avstyrka motionen om att utreda inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Motionen om att utreda inrättande av ett kulturarvsstöd innehåller inga förslag på förstärkningar i budget eller riktade nya medel för att möjliggöra ett sådant uppdrag. Bedömningen är därför att förslaget sannolikt kommer att innebära en negativ påverkan för det fria kulturlivet och sökanden då konkurrensen om befintliga medel redan är hög. Dessa konsekvenser behöver vid ett eventuellt inrättande ingå i en vidare utredning. Vidare är bevarande av värdefulla kulturmiljöer och byggnadsvård vanligtvis kostsamma projekt och som kräver högre anslag. Förvaltningen bedömer därför att det inte finns utrymme inom ordinarie budget för kulturstöd att inrätta ett särskilt kulturarvsstöd.

Bedömning ur ekologisk dimension

Ärendet har kopplingar till en attraktiv livsmiljö men bedöms inte ha någon betydande påverkan på lokala eller nationella miljömål eller stadens klimatstrategiska arbete.

Bedömning ur social dimension

Kultur, inklusive utbudet från det fria kulturlivet, bidrar till en levande och trygg stad där både invånare och besökare får uppleva ett konstnärligt utbud av hög kvalitet och vara delaktiga i kulturella mötesplatser.

Förvaltningens bedömning är att inrättandet av ett särskilt kulturarvsstöd förutsätter en ökning av sökbara medel för det fria kulturlivet. Då motionen inte innehåller denna aspekt, bedömer förvaltningen att förslaget riskerar att få en negativ inverkan på stadens kulturutbud. Risken innebär sannolikt sämre ekonomiska förutsättningar för det fria kulturlivet att producera ett brett och kvalitativt kulturutbud i staden, vilket i sin tur riskerar att leda till en minskad tillgång till ett publikt konst- och kulturutbud för stadens invånare.

Kulturnämndens stödformer är öppna och tillgängliga för alla som verkar i en kulturell och konstnärlig kontext och konkurrensen om stadens kulturstöd är hög. Förvaltningen har inte noterat något specifikt ökat tryck från organisationer inom kulturarvsområdet i kulturnämndens stödformer.

Kulturförvaltningen bedömer därför inte att motionen skapar bättre förutsättningar för att stärka stadens konstpolitiska mål om att *skapa goda och hållbara villkor för konsten och konstnärerna* enligt Göteborgs stads kulturprogram.

Bilagor

1. Motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om inrättande av kulturarvsstöd
2. Kulturnämndens riktlinjer för kulturstöd till det fria kulturlivet

Expedieras till

Stadsledningskontoret

Ärendet

Kommunstyrelsen har den 6 augusti översänt till kulturnämnden en begäran om yttrande över en motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd. Nämnden ska lämna yttrande senast 8 november.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har översänt till kulturnämnden att yttra sig över en motion av Rasmus Ragnarsson (SD) om att utreda inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd. I motionen beskrivs det göteborgska kulturarvet som ovärderligt och omfattar både materiella och immateriella aspekter av Göteborgs historia. Motionen lyfter att kulturarvet skiljer sig från andra konst- och kulturformer och därför kräver specifik kunskap och expertis, exempelvis konservatorer och specialister inom byggnadsvård. Motionären menar även att kulturarvet inte nödvändigtvis bygger på publik verksamhet och har begränsade möjligheter att få resurser jämfört med andra konstformer.

Stöd ska kunna sökas för insatser som syftar till att bevara, använda och utveckla kulturarvet samt för att öka delaktigheten och allmänhetens tillgång till kulturarvet. I syfte att uppnå dessa mål behöver riktlinjer tas fram.

Kulturnämndens nuvarande uppdrag relaterat till ärendet

Kulturnämndens stödformer till det fria kulturlivet

Kulturnämndens uppdrag i reglementet är att stödja och främja konsten i dess olika former och konstnärernas villkor i staden samt besluta om stöd och stipendier till kulturell verksamhet och fria kulturutövare. Kulturnämndens stödformer till det fria kulturlivet styrs av nämndens riktlinjer för kulturstöd samt regler för respektive stödform. Stöden är öppna för alla inom fria kulturlivet att söka (undantaget Riktat stöd). Det finns tolv olika stödformer anpassade efter det fria kulturlivets behov och förutsättningar.

Kulturnämndens riktlinjer för kulturstöd till det fria kulturlivet reglerar syfte, kriterier och prioriteringar för fördelning av kulturstöd. Kulturstöd syftar till att stärka och utveckla ett kulturliv av hög kvalitet för hela Göteborg och riktas till huvudsakligen publika verksamheter som bedöms vara av konstnärlig och kulturpolitisk betydelse.

Kulturnämndens stödformer ska hanteras enligt principen om armlängds avstånd vilket innebär att det inte ska finnas politisk styrning i prioriteringarna av det kulturella och konstnärliga innehållet.

Uppdraget att fördela kulturstöd till kulturell och konstnärlig verksamhet innebär måluppfyllelse till Göteborgs stads kulturprogrammet och dess två strategiska områden *konstpolitik* och *kulturpolitik* och bidrar även till kommunfullmäktiges mål om att Göteborg ska vara en trygg stad med möjlighet för invånare att vara delaktiga.

I likhet med både Stockholm och Malmö har Göteborg inget särskilt kulturarvsstöd men fria aktörer som verkar inom det immateriella kulturarvet kan söka flera av nämndens stödformer om verksamheten innehåller kulturella och konstnärliga aspekter som är publika, exempelvis inom konsthantverk, musik, dans och berättande. Att gestalta sitt immateriella kulturarv konstnärligt i olika former och för publik kan beviljas kulturstöd och bedöms på lika villkor med andra ansökningar och utifrån samma regler.

Förvaltningen genomförde en översyn av samtliga stödformer 2018¹. I översynen hölls bland annat dialoger med berörda fria aktörer, vilket bland annat resulterade i att den särskilda stödformen för interkulturella projekt avvecklades för att hanteras inom övriga ordinarie projektstöd.

I dagsläget tar kulturförvaltningen emot ett högt antal ansökningar i samtliga stödformer och i vissa stödformer är antalet ansökningar dubbelt så högt som innan pandemin. Det höga sökantalet leder till att många kvalificerade ansökningar får avslag på grund av det begränsade budgetutrymmet.

Kulturnämndens arbete med kulturvärden och kulturmiljöer

Enligt reglementet ska kulturnämnden bidra med kulturvärden, kulturarvs- och kulturmiljökunskap i stadsplaneringen enligt gällande lagstiftning. Arbetet regleras framför allt av Kulturmiljölagen (1988:950) och Plan- och bygglagen (2010:900).

Kulturförvaltningens kulturmiljöenhet har uppdraget att bevara och utveckla kulturhistoriska värden för en hållbar framtid. Enheten tar fram och förmedlar kunskap genom publikationer och kulturmiljörapporter samt via visningar och arkeologiska utgrävningar. Enheten är även remissinstans vid plan- och byggärenden i staden. Stadsmuseets utställningar är ett annat sätt att förmedla kunskap till allmänheten om Göteborgs kulturhistoria och tillgängliggöra det lokala kulturarvet.

Kulturförvaltningen arbetar förvaltningsövergripande med *kulturplanering* enligt Göteborgs stads kulturprogram och för att bidra till en attraktiv livsmiljö i hela staden. Ett viktigt stöd och kunskapsunderlag i kommunens bygg- och planeringsarbete är stadens kulturmiljöprogram *Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Göteborg - ett program för bevarande*.

Kulturförvaltningen har tagit fram och utvecklar olika kulturvärden som tillämpas i stadsutvecklingsprocesser, där kulturmiljö är ett av fem värden. De kulturhistoriska värdena beskrivs, analyseras och värnas när staden växer och utvecklas. De andra kulturvärdena är kulturella mötesplatser, konst, kreativa verksamheter samt identitet.

Regionala och nationella aktörer med ansvar för kulturarv

Nedan beskrivs exempel på andra aktörer än kommun som har ansvar och uppdrag kring kulturarv och kulturmiljöer. Fria utövare och civilsamhällesorganisationer som arbetar med bevarande av kulturarv har möjligheter att söka statliga och regionala stöd. Beskrivningen gör inte anspråk på att vara heltäckande inom området.

Nationell nivå

Riksantikvarieämbetet är den nationella kulturarvsmyndigheten som har i uppdrag att kulturarvet bevaras, används och utvecklas. Verksamheten ska leda till att de nationella målen för både kulturpolitiken och för det statliga kulturmiljöarbetet uppfylls. Riksantikvarieämbetet har flera stöd med olika inriktningar för aktörer och verksamheter inom kulturarvs- och kulturmiljöarbetet, exempelvis bidrag till kulturarvsarbete som i första hand vänder sig till civilsamhällesorganisationer.

Länsstyrelsen Västra Götaland har ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet i länet och beslutar om tillstånd att förändra skyddade kulturmiljöer och om bidrag för att vårda dem.

¹ Slutredovisning av uppdrag – att se över kulturstöd och utskottet för Kulturstöd, Dnr 0410/17 (KN 2018-05-22 § 87)

Länsstyrelsen fördelar det statliga bidraget till kulturhistoriska miljöer som bland annat beviljas till förvaltande av värdefulla kulturmiljöer, bidrag för byggnadsvård och vård av fornlämningar.

Nämnden för hemslöjdsfrågor är en statlig myndighet med uppdrag att främja hemslöjd i samverkan med regionala hemslöjdskonsulenter och civilsamhällets organisationer. Nämnden för hemslöjdsfrågor fördelar statliga projektbidrag för utvecklingsprojekt kopplat till slöjd och kulturhantverk. Bidraget riktar sig till föreningar, organisationer och utövare inom slöjd och hantverk.

Regional nivå

I Västra Götalands Kulturstrategi och kulturplan 2024–2027 finns ett tydligt uppdrag kring både kulturarv och kulturmiljöer. Västra Götalandsregionen arbetar förebyggande och konsultativt kring byggnadsvård och ärenden som rör kulturmiljöer och erbjuder specialistkunskap kring natur- och kulturarv samt är en samordnande part inom området. De regionala verksamheterna samverkar med den ideellt drivna kulturarvssektorn och har en gemensam samverkansplattform för att lyfta fram Västra Götalands historia och stärka kulturarvsturismen. Regionen driver också rådgivningscentret Slöjd & Byggnadsvård.

Västra Götalandsregionen har även hemslöjdsfrämjande verksamhet som ett av sju verksamhetsområden som ingår i kultursamverkansmodellen och regionens kulturplan. Flera lokala och regionala hemslöjdsföreningar och förbund uppbär verksamhetsstöd från regionen.

Regionala hembygdsförbund med uppdrag att bevara och värna kultur- och naturarv uppbär stöd från regionen. Lokala hembygdsföreningar i Göteborg kan söka och bli beviljade föreningsstöd från flera bidragsgivande förvaltningar i staden. Vissa hembygdsförbund har även samverkan med studieförbund kring exempelvis kurs- och studiecirkelverksamhet.

Förvaltningens bedömning

Initiativet i motionen är lovvärt och frågan om lokalt värdefulla kulturmiljöer och kulturarv är viktig. Kulturnämndens uppdrag och arbete bidrar till att värna och utveckla kulturmiljö- och kulturarvsområdet på olika sätt i staden samt till att skapa attraktiva livsmiljöer för invånare.

Idag kan organisationer inom det immateriella kulturarvet söka och bli beviljade kulturstöd om verksamheten innehåller kulturella och publika aspekter och därmed bedömer förvaltningen att intentionen i motionen är omhändertagen. Kulturnämndens reglemente och riktlinjer för kulturstöd medger inte stöd till naturarvsprojekt eller för att bygga upp samlingar eller bevarande av lokaler, utan riktar sig till publik verksamhet.

Motionen innehåller inga förslag på förstärkningar i budget eller riktade nya medel. Förvaltningen bedömer därför att inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd, utifrån nuvarande budgetram, får en negativ påverkan på fördelning av kulturstödsbudgeten och riskerar därmed att leda till en minskad tillgång till ett publikt konst- och kulturutbud för stadens invånare.

Andra organisationer inom kulturarvsområdet, som inte nödvändigtvis bygger på publik verksamhet, har möjlighet att söka stöd från andra offentliga stödgivare, som beskrivits ovan. Det finns således en infrastruktur på nationell, regional och kommunal nivå som

sammantaget bedöms tillräcklig för stödgivning inom bevarande av materiella och immateriella kulturarvsfrågor.

Byggnadsvård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse kräver specialistkunskap, som också nämns i motionen, samt varsamhet med unika stadsmiljöer och förståelse för människor livsvillkor. Ofta krävs tillstånd, större investeringar och upphandlingar av privata utförare med specialistkompetens. Arbetet omhändertas till stor del av andra aktörer, både av offentliga och privata utförare, än fria kulturlivet och ideellt drivna kulturarvsorganisationer. Förvaltningen bedömer inte att området bäst förvaltas genom ett särskilt kulturarvsstöd på kommunal nivå.

Förvaltningen föreslår därmed kulturnämnden att avstyrka motionen om att utreda inrättande av ett särskilt kulturarvsstöd.

GÖTEBORGS STADS KULTURFÖRVALTNING

Anna Rosengren

Sofia Lubian

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kultur- och samhällsutveckling